

Mezinárodní knihovnická konference Kniha ve 21. století 2020

Konference se koná pod záštitou ministra průmyslu a obchodu
doc. Ing. Karla Havlíčka, Ph.D., MBA

11.–13. 2. 2020

Slezská univerzita v Opavě FPF, Hauerova 4 (KINOSÁL)

ÚBK FPF SU v Opavě

spolupřadatelé SKIP 10, SDRUK, Moravskoslezská vědecká knihovna v Ostravě

Cíl konference: Cílem konference je podívat se na problematiku digitalizace v prostředí veřejných knihoven z různých úhlů pohledu. Zajímat nás bude zejména digitální čtení, digitální knihovny a digitální služby, proto motto konference „Knihovny 3D“.

Jeden blok chceme věnovat architektuře knihoven v budoucnu. Jak ovlivní digitální služby prostředí veřejných knihoven? Budou potřeba volné výběry knih? Jaký prostor v knihovně budou potřebovat lidé, kteří jsou tzv. každodenně digitální? Jak by měl vypadat eProstor knihoven? Chceme propojit akademické pohledy s praxí a realitou v knihovnách.

Úterý 11. 2. 2020 (13:00-16:00)

Registrace účastníků (11:30–13:00)

Slavnostní zahájení konference (13:00-13:30)

**Zahraniční sekce – panelová diskuze nad tématem konference
(13:30-16:00)**

Moderátorka: Mgr. Michaela Dombrovská, Ph.D.

Namísto informační společnosti vstupujeme do společnosti digitální. Společně s tím, jak se proměňují nároky na jednotlivce i komunity, znovu se proměňuje role i podoba knihoven a spolu s tím také knihovník. Diskuze odpoví například na otázky, jak se mění role knihoven ve vzdělávání, jejich komunitní rozměr nebo fyzický prostor, nebo jakou roli hrají knihovny v podpoře demokracie a občanské odpovědnosti.

Panelisté

- prof. Ing. Milan Konvit, Ph.D.
- prof. PhDr. Jiří Trávníček, M.A.
- dr hab. Grzegorz Nieć, prof. UP
- Ing. Petr Očko, Ph.D.
- doc. PhDr. Richard Papík, Ph.D.
- dr hab. Zdzisław Gębołyś, prof. uczelni

Středa 12. 2. 2020 (9:00–17:00)

Registrace účastníků (8:30–9:00)

Digitalizace a digitální služby (9:00-12:00)

Moderátor: doc. PhDr. Richard Papík, Ph.D.

Digitální technologie změnily nejen svět posledních desetiletí, ale i celé knihovnictví, které při digitalizaci kulturního a historického dědictví je velmi aktivní. Knihovnictví je moderní a na úrovni doby v celé sféře elektronických informačních služeb obecně a bylo by dobře, aby tento relativní náskok neztrácelo vlivem špatných manažerských rozhodnutí na úrovni státu nebo dalších centrálních odpovědných institucí. Digitalizace knihovních fondů a další digitální obsahy však jsou jen částí možností, které se nabízejí do blízké i vzdálené budoucnosti. Knihovnictví se mj. stává součástí zajímavých výzev a směrů v oblastech umělé inteligence nebo tzv. data science. Mění se rovněž i informační chování uživatelů a čtenářů.

Ing. Petr Očko, Ph.D. (Ministerstvo průmyslu a obchodu)

Digitální Česko: národní strategie a role knihoven

prof. Ing. Milan Konvit, Ph.D. (Slezská univerzita v Opavě)

Digitální čtení v hybridním informačním prostoru

- ✓ Fenomén "digitální čtení" se stal předmětem zájmu bezprostředně po nástupu kyberprostoru a webu. Dnes je již empiricky doloženo, že digitální čtení se od tradičního čtení odlišuje zejména kvůli kontextu (virtuálnímu prostoru), ve kterém se realizuje. Dnes se předmětem diskursu stal tzv. hybridní prostor, jako hybrid fyzikálního a digitálního světa. Jeho nástup je spojován zejména s masivním využíváním tzv. mobilních medií. Podle statistik průměrný příslušník západní kultury stráví 6 hodin denně "čtením" právě z mobilních medií. V příspěvku analyzujeme tento nový typ digitálního čtení z pohledu teorie čtení, informačních obsahů i propojení procesu čtení s jinými paralelně probíhajícími procesy. V závěru se zamýšlíme nad dopadem fenoménu digitálního čtení na knihovny.

Ing. Aleš Brožek (Studijní vědecká knihovna v Ústí nad Labem)

Stav digitalizace knihovních fondů v České republice a její využití v rešeršní a badatelské činnosti

- ✓ Autor příspěvku vystupuje pravidelně od r. 2011 na konferenci Archivy, knihovny a muzea v digitálním světě v Praze s příspěvkem o rozvoji systému Kramerius, který umožňuje uživatelům využít zdigitalizované knihovní fondy pomocí fulltextového vyhledávání. Letos zavítá do Opavy, aby účastníky konference seznámil s nejnovější situací. Ty, kteří dosud neobjevili bohatství informací ve zdigitalizovaných dokumentech, se pokusí přesvědčit o této skutečnosti. Těm, kteří už využívají informace ze zdigitalizovaných dokumentů, ukáže, jak si vyhledávání usnadnit a zpříjemnit.

Mgr. Juraj Grečnár (Univerzita Komenského v Bratislavě)

Augmentovaná realita jako forma digitalizace

- ✓ V příspěvku diskutujeme nový rozměr procesu digitalizace, kterým je možnost rozšířit prostor fyzikální reality (fyzikální objekt) o informace z digitálního prostoru, čím vznikne tzv. rozšířená (augmentovaná) realita. Vycházajíc z hypotézy, že problémem je to, že "knihy se v nesprávném čase a nesprávné podobě ocitla na nesprávném místě) poukazujeme na možnost rozšířit proces digitalizace knih aj o rozměr jejich "augmentace".

Oběd 12:00–14:00

Blok Role knihoven ve vzdělávání (14:00-17:00)

Moderátorka: doc. PhDr. Richard Papík, Ph.D.

PhDr. Vít Richter (Knihovnický institut NK ČR)

Knihovny a vzdělávání: mezi realitou a zbožným přáním

- ✓ Dlouhodobou prioritou transformace veřejných knihoven je rozšíření existující informační či kulturní funkce knihoven o funkce vzdělávací. Z tohoto hlediska knihovny usilují o větší propojení s institucemi formálního vzdělávání (spolupráce knihoven a všech typů a stupňů škol). Druhým směrem je vnímání knihoven jako center neformálního celoživotního vzdělávání a učení. Příspěvek je věnován charakteristice současného stavu naplňování této priority a komentuje výsledky několika průzkumů na toto téma.

Mgr. Pavlína Tassanyi (Moravskoslezská vědecká knihovna v Ostravě)

Zapojení knihovníků do procesu vzdělávání studentů

- ✓ Neformální vzdělávání tvoří nebo by mohlo tvořit významnou část přidané hodnoty knihoven v době, kdy funkci „brány poznání“ pro mladší generace téměř zcela představuje internet. Rozsah, úroveň a důležitost vzdělávací role knihovníků bývá občas zpochybňována. Jak se knihovníci mohou do procesu vzdělávání studentů zapojit, zda by měli a zda vůbec chtějí je obsahem tohoto příspěvku.

Mgr. Emília Antolíková (Odbor kultury Prešovského samosprávného kraje)

Vzdělávání v komunitě v knihovnách Prešovského kraje

- ✓ Veřejné knihovny vstoupily do komunitních vln a přijímají nové úlohy. Příspěvek nabízí zkušenosti knihovnic, jako se snaží stát se zastávkou na cestě za poznáním, místem, kterým prochází návštěvník, cestou za jiným cílem. Hlavnou tématou se stává všadeprítomné učení a vzdělávání, proto se knihovny snaží vytvářet prostory plné nástrojů a technologií, které inspiřují a ulehčují učení, objevování, tvorbu a které nabádají k společným experimentům s vyškoleným personálem knihovny.

Mgr. Marek Timko, Ph.D. (Slezská univerzita v Opavě)

Knihovny a vzdělávání v době ekologické krize aneb Co jsme se od Grety Thunberg (ne)naučili?

- ✓ Autor se v příspěvku zabývá kritickou reflexí vysokoškolského vzdělávání humanitního typu, a to zejména ve vztahu k mediální a environmentální gramotnosti. Vychází z předpokladu, že nedostatky ve vzdělávacím procesu (např. nízkou míru kritického myšlení či informační gramotnosti, jako i různé projevy iracionality) by alespoň zčásti mohly/měly zmírňovat knihovníci/knihovny.

prof. PhDr. Jiří Trávníček, M.A. (Ústav pro českou literaturu AV ČR)

Čtení elektronické a čtení tradiční

- ✓ Vystoupení, vycházejíc ze široké diskuse, se zabývá čtením digitálním a čtením tradičním – a to ve třech parametrech: (1) Na úrovni statistických dat z průzkumů Národní knihovny a Ústavu pro českou literaturu AV ČR, (2) na úrovni orálně historického materiálu (čtenářských životopisů) z let 2009–2019 a (3) na úrovni experimentálních měření (soubor dat pocházejících z jiných mezinárodních výzkumů). Co vše z toho plyne a o čem to svědčí?

Čtvrtek 13. 2. 2020 (9:00–13:30)

Blok architektura knihoven (9:00-13:00)

Moderátorka: Mgr. Michaela Mrázová

doc. Ing. arch. Karel Hájek, Ph.D. (Fakulta stavební ČVUT)

Knihovny a architektura

- ✓ Knihovny jako nositelky kultury a společenského pokroku se tradičně řadí k významným stavbám měst a obcí, sloužícím nejširší veřejnosti. Tato jejich klíčová funkce neztratila nic ze své důležitosti ani v době elektronických médií a komunikace. Dnes se knihovny transformují do podoby multifunkčních kulturních center, jejichž významu také odpovídá jejich architektonické a dispoziční řešení. Takové příklady, jak z oblasti novostaveb, tak rekonstrukcí příspěvek představí. Příspěvek se zaměří na základní principy soudobého řešení architektury knihoven s přihlédnutím na zásady ergonomie, efektivity využití prostoru knihovny a dalších aspektů, včetně aktivního využití navazujícího veřejného prostoru a některých inspirujících příkladů revitalizovaných objektů, původně sloužících jiným účelům.

doc. Ing. arch. Eva Špačková, Ph.D. (VŠB-TU Ostrava)

Univerzitní knihovna jako prostor pro umění

- ✓ V příspěvku se projdeme knihovnou velké americké univerzity. Seznámíme se s jejími architektonickými vrstvami od roku 1925 doposud a rovněž s uměleckými díly, která knihovnu od počátku doplňují. Výtvarná díla v knihovně jsou součástí univerzitní muzejní sbírky a současně jsou využívána v edukativních programech zaměřených na vizuální gramotnost, určených pro univerzitní studenty i širokou veřejnost.

Mgr. Jan Kamenický (Karlova univerzita Praha)

Architektura knihoven pro 21. století – příklady ze zahraničí

- ✓ Spolu s tím, jak se mění formát knihy a způsob práce s informacemi, mění se i podoba knihoven, a to na všech úrovních od architektury samotných budov, přes podobu interiéru až po design studijních míst. Poslání knihoven zůstává i v 21. století v zásadě pořád stejné, proměnilo se ale chování jejich uživatelů a nároky na knihovní služby a knihovnickou práci. Příspěvek se na konkrétních příkladech ze zahraničí pokouší představit, jak se v posledních letech tyto změny odrazily v architektuře knihoven.

Mgr. Alena Chodounská, Ing. Naděžda Firsová (Národní technická knihovna Praha)

Prostor jako služba: První dekáda Národní technické knihovny (NTK) v nové budově

- ✓ V průběhu posledních deseti let se Národní technická knihovna (NTK) stala nedílnou součástí kampusu technických vysokých škol v pražských Dejvicích. Budova, která v roce 2019 zaznamenala téměř milion návštěv, je oblíbená především mezi vysokoškolskými studenty, jak domácími, tak zahraničními. Moderní, inspirativní prostory umístěné přímo v srdci kampusu jsou velkou předností při podpoře studentů, vyučujících a výzkumníků, ale samy o sobě nestačí. Aby mohla knihovna svým uživatelům sloužit ve své plné kapacitě, musí budova též „obsahovat“ relevantní

informační zdroje, služby a lidi, kteří je poskytují a rozvíjejí. V příspěvku představíme metody používané pro sledování měnících se informačních potřeb a návyků stávajících a potenciálních uživatelů NTK a pro vyhodnocování uživatelské zkušenosti s knihovnou. Díky poznatkům získaným prostřednictvím těchto metod můžeme soustavně uzpůsobovat naše prostory a služby tak, abychom lépe podporovali akademickou i profesní úspěšnost, zvědavost a konkurenceschopnost našich uživatelů.

Mgr. Roman Dub (Městská knihovna Písek)

Centrum vzdělávání Městské knihovny Písek

- ✓ Hlavní principy vzdělávacího programu Centra vzdělávání Písek a jejich aplikace v rámci vzdělávací činnosti knihovny v nových rekonstruovaných prostorech. Část prezentace je zaměřena na zkušenosti se zajištěním udržitelnosti projektu Městská knihovna Písek a Centrum vzdělávání (IROP) a s realizací projektu podpořeného v rámci OP Výzkum, vývoj a vzdělávání.

dr hab. Zdzisław Gębołyś, prof. uczelni (Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy)

Příspěvek Tomáše Procházky a jeho rodiny k rozvoji těšínského tisku - vznik, vývoj, rekonstrukce, digitalizace

Závěr konference (13:00-13:30)

- ✓ zhodnocení průběhu konference předsedkyní SKIP 10 Mgr. Zuzanou Bornovou